

Kina – et ufeilbarlig regime?

Notat – Januar 2024

Arne Jon Isachsen
**Centre for Monetary
Economics (CME)**

I Kina omskrives historien slik at den passer til hva den styrende eliten ser seg tjent med. "Underground historians" gjør hva de kan for å bøte på dette.

Tre sitater

I 2021 kom boken *From Rebel to Ruler: One Hundred Years of the Chinese Communist Party*, av professor Tony Saich ved Harvard University. Fra en anmeldelse i Harvard Magazine¹ henter vi følgende tre avsnitt:

“For Saich, the answer to the question of what the party is, or at least what about the party really counts most, is the organization’s senior-most leaders, their political visions, and the policies pursued to realize those visions.”

“...the party encompasses individuals who bear neither loyalty to the organization nor any belief in Communist ideology; ... and the state itself (including its senior leadership, potent security apparatus, and vast bureaucratic agencies) behaves the way it does *not* because it is communist or linked to a distinctive communist party, but instead because it is *authoritarian*...”

“... the omnipresence of struggle: struggle against the foreign-controlled police and local warlords in the 1920s ... struggle against the rival Nationalist Party (KMT) for revolutionary and national leadership; struggle within the party among various elite factions, and struggle against all manner of foreign threats, including a cataclysmic rift with the Soviet Union in the 1950s and '60s, and a deepening conflict with the United States today.”

På fortettet norsk:

- Visjonene til lederne av Partiet er det sentrale, og hva de gjør for å realisere dem.
- Lederne ter seg som de gjør, ikke fordi de er kommunister, men fordi de er autoritære.
- Historien til Partiet er preget av vedvarende og kontinuerlig kamp både internt og med krefter utenfor Partiet.

Om demokratisk sentralisme

“All makt i denne sal”, sa Johan Sverdrup i et innlegg på Stortinget i 1872. Med flere partier i “denne sal”, åpnet det for meningsbrytninger. Der avgjørelser i siste instans ble tatt gjennom avstemning.

Med kun ett lovlig politisk parti vil ulike former for fraksjonsvirksomhet lett oppstå. Eller som i sitatet over: “...struggle within the party among various elite factions,”

¹ <https://www.harvardmagazine.com/2021/06/montage-chinese-communism>

For å bevare enheten, men samtidig sørge for en åpen og fri diskusjon, er debatt i Partiet basert på demokratisk sentralisme, et begrep vi har fra Lenin. For det første betyr dette at alle har rett til å si sin mening om de temaene og spørsmålene som kommer opp. På den måten blir analysen forankret i Partiet. Dette er den demokratiske delen. For det andre, når politikken som analysen munner ut i er vedtatt, er alle pliktige til å følge den. Ingen innsigelser. Verken til analysen eller til de tiltak som ledelsen av Partiet bestemmer. Dette er "sentralismen" i systemet.

"...too little democracy"

I en stor tale som Deng Xioping holdt i 1978, hadde han dette å si om saken²:

"...for quite a long time democratic centralism was not genuinely practised: centralism was divorced from democracy and there was too little democracy..."

"... it is essential to reaffirm the principle of the "three don'ts": don't pick on others for their faults, don't put labels on people, and don't use a big stick."

"The masses should be encouraged to offer criticisms... The thing to be feared most is silence..."

"In dealing with ideological problems we ... should genuinely carry out the policy of "letting a hundred flowers bloom, a hundred schools of thought contend".

At Deng her henviser til Maos kampanje om å la de hundre blomster blomstre, som fant sted tyve år tidligere, er ikke så lett å forstå. I denne kampanjen ble folk invitert til å si sin mening om Maos politikk. I starten var det stille. Den rosen han hadde ventet uteble. Etter hvert lot kritiske røster seg høre. Og i stadig sterkere grad. Mao ble både overrasket og sint. Han slo brutalt tilbake. Mange ble satt fengsel. Enda flere mistet jobben. Og noen også livet.

² <https://www.marxists.org/reference/archive/deng-xiaoping/1978/110.htm>

Et ufeilbarlig regime

Kan Dengs hensikt med å trekke frem “Blomsterkampanjen” være å late som om den var helt grei? Noe den så absolutt ikke var, og som mange av tilhørerne helt sikkert visste.

Eller er Dengs poeng å minne forsamlingen om at Mao er høyt hevet over enhver kritikk? Noe dagens ubestridte leder i Kina, Xi Jinping, også mener seg å være. Som professor Edward S. Steinfeld skriver i sin anmeldelse av boken til Saich:

“China’s political leadership today still goes to extraordinary lengths to insist on its own infallibility and inevitability...whenever the party has undergone major internal power struggles...no effort has been spared to totally rewrite history, erase inconvenient truths from the past, and thoroughly massage the facts so as to justify both the historical inevitability and moral rectitude of the leadership cadre that emerged.”

Demokratisk sentralisme passer bra for autoritære regimer. Det gir anledning til å omskrive historien slik at den passer til hva den styrende eliten ser seg tjent med. Det gir flere frihetsgrader i politikken.

På den annen side må det være slitsomt og krevende å holde fast på historier som man vet ikke er i overensstemmelse med hva som faktisk foregår og har foregått.

“Underground historians”

I Kina i dag, som i land i Øst-Europa under den kalde krigen, finnes det seriøse kunstnere og forskere som ikke vil la sannheten gå tapt. Ny teknologi har gitt bedre arbeidsbetingelser for disse “underground historians” som de gjerne kalles. Digitalisering gjør det også lettere å spre budskapet.

Å komme denne virksomheten fullt ut til livs vil kreve mer ressurser enn hva myndighetene kan avse. Xi Jinping vil aldri lykkes i sin kamp mot “historisk nihilisme”.

Forfatter og journalist Ian Johnson³ som er ekspert på temaet, hevder at disse “counter-historians”:

“...share a fundamental belief that regardless of what direction China takes in the future, a more just and moral country cannot be based on historical lies.”

12. januar 2024,

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025>

³ Se hans bok [“Sparks: China’s Underground Historians and their Battle for the Future”](#)